

semenom naredil, kajti prepričal bi se, kako lahko se dá gotov in veliko večí dohodek doseči, kakor z domačim semenom. Se ve da — in to moramo posebno poudarjati — ne zadostuje to, da si gospodar takega semena samo le eno leto naroči, ampak on si mora vsako leto ali vsaj vsako drugo ali tretje leto novega izvirnega semena naročiti, ker se isto seme leto za letom sejano zopet izvrže.

Če se Rusko seme v krajih seje, ki so za-nj ugodni, to je, v srednje toplem, enmalo vlažnem podnebju, v globoko in dobro zrahljano zemljo brez frišnega gnoja in po krompirji, zelji ali detelji, — če lanú ne godimo več na rosi, ampak v vodi, in če se pri izdelovanju prediva namesti rok poslužujemo strojev (mašin), potem bodo dohodki predivstva gotovo veliko večí in vsi gospodarji segali bodo le po Ruskem lanu.

To priporočilo potrjuje vse to, kar so „Novice“ po nauku gosp. Piskarja že večkrat našim gospodarjem na srce pokladale.

Gospodarske skušnje.

* *Poljski polži* so polju jako škodljiva žival. Skušnje, katere so nalašč naredili z 12 poljskimi polži, so kazale, da en polž, ki počez 125 miligramov vaga, en dan požre za 140 miligramov rastlinstva, tedaj za 15 miligramov več, kakor je sam težak. Iz tega je razvidno, koliko škode polju dela ta žival, katera je vrh tega še zelo plodna, kajti ena sama ob času nekoliko tednov okoli 400 jajčic izleže. Po takem se 1000 polžev, ki so morebiti v eni njivi, v enem letu na 500 milijonov pomnoži. Največa sovražnika teh polžev sta pa kos in škorec, zato je treba posebno varovati imenovana dva tiča.

Živinozdravniška skušnja.

* *Kit za razpokana konjska kopita.* — Živinozdravniška šola v Parizu nasvetuje za razpoke v kopitih sledeči pomoček, katerega pred vsim drugim hvali: Kovač naj 2 dela gutaperhe v gorki vodi razmehča, potem pa v male košččke razreže; tako razrezani gutaperhi naj dodá en del amoniakove smole (Amoniakharz); oboje to skupaj zmešano naj v ponvi nad žerjavico vedno mešaje raztopí, dokler cela ta zmes ne dobi podobe in barve čokoladne. Predno zamaže razpoko na kopitu, naj še enkrat raztopí celo zmes, in jo potem z vročo klino obrača tako, kakor navadno ravna steklar s kitom pri šipah. Ko je bila poprej razpoka očedena, naj v njo namaže ta kit, ki postane tako trd, da se lahko žeblji va-nj zabijejo.

Za naše gospodinje kaj.

Kako zarumenelo perilo lahko in dobro zopet obeliti.

Perílo, ki je dolgo ležalo in zato rumeno (žoltovo) barvo dobilo, naj se z mžilom (žajfo) in lugom prekuha, potem naj se vzame čistega trpentinovega olja eno žlico in 3 žlice špirita; to oboje zmešano naj se vlije v vodo, s katero se perilo še enkrat opere. Ko je oprano, naj se obesi na prost zrak ali pa kam drugam, kjer je preprih zraka. Ko je perilo tako posušeno, je tudi že lepo belo. — Če je trpentinovo olje bilo čisto in se ga ni preveč vzelo, tudi perilo nič ne diši po njem.

Gospodarske novice.

* *Na Saksonskem razsaja goveja kuga*; zato so na Českem v velikem strahu, da ne bi se čez mejo v njihovo deželo zanesla.

* Na Českem nameravajo še to leto 30 ljudskim šolam dodati šolo za poduk v kmetijstvu.

* *Nov prah (štupo) za pokončavanje vsakovrstnega sadnim drevesom ali trtam škodljivega mrčesa* je iznašel Jožef Raffener v Naturns-u v Tirolih in ga unidan zboru družbe kmetijske v Meranu kazal. Kakor žvepleni prah se tudi ta prah z ročnim pihavnikom dá razprašiti po drevesih in trtah, na katerih so gosenice, uši itd., najbolje po rôsi ali dežji. Tirolske kmetijske družbe bodo poskušale to novo iznajdbo. Če jo želi poskusiti tudi kdo naših sadje in vinorejcev, naj se za ta prah (Insektenpulver) obrne do gosp. Jakoba Platterja (Hirschenwirth in Algund bei Meran in Tyrol); 1 kilo veljá 20 krajc.

Ponovljen razglas konjerejcem,

ki imajo za pleme pripravnih žebcev.

„Novice“ ponavljajo razglas v 8. listu s tem dastavkom, da ne veljá samo za deželo Kranjsko, ampak po oklicu sl. ministerstva kmetijstva tudi za vse druge dežele in da po takem naj tudi drugej gospodarji, ki imajo za dotično deželo pripravnih žebcev za pleme, to naznanijo do 31. dne prihodnjega meseca marca c. k. deželni komisiji za konjerejo svoje dežele.

Ozir po domovini.

Spomini na planine.

II.

Hoja na Grintovec.

Bilo je leta 1861. dva dni po Kresu. Tù doide ranjki Dragarjev Matevž — Bog mu daj dobro! — k meni v Predvor, ko sva z gosp. župnikom ravno odkosila, in pravi: gospod! napravite se, gremo na Grintovec; gospod France iz Velesovega, ki je tudi že v večnosti, že pobira stopinje čez goro v Kokro, kjer bo čakal naji pri cerkvi.

Brez pomiselka se napravim, sežem po botaniški škatlji, denem va-njo kos kruha in dve steklenici, večo z vinom, manjšo pa z malinenim sokom napolnjeno, jo zadenem tako obogateno na pleče in primši za svojo gorsko palico takoj odrineva. Prišedša do šolskega poslopja vzdigne seboj še gosp. učitelja in tako jo zdaj režemo gibčnih nog trojica po cesti, ki se vije iz Predvora skozi romantično Kokriško dolino.

V dobri uri smo dospeli do cerkve, kjer nas je gosp. France že težko pričakoval. Ker je bil dan jako soparen, smo pod Ljubeljco, predno smo navkreber stopati začeli, suknje izslekli ter se z njimi samo ogrnili. Ko prisopihamo čez strmo Ljubeljco v Leskovec, se podamo v krčmo, da bi si ondi s kapljico vina namočili svoja suha grla in pa še kako Kranjsko klobaso ali kaj družega za prihodnji dan kupili. Nismo še prestopili hišnega praga, že zavpije krčmarica: „halo, dekleta! obujte se; boste plesale, Pragarji so tù.“ Mislila je namreč žena, da smo popotni Česki godci, katere navadno „Pragarje“ imenujejo. Zdajci se loti mene vprašaje: no, kakošen „instrument“ pa imaš, ki je tako čudno trebušen? Rad bi bil od alkohola zelo vrtoglaví ženici zapel Vodnikovo pesem:

Ženicam mušicam — duh vinski je znan,
Od vode jih bôde, je močnik neslan.
Popivka ga čivka, bod' slab al' močan;
Pa sveta mu peta — posreba še kan.

Jako rad — ponavljam še enkrat — bi jej bil vsaj ti dve kitici pesmice zapel, a nisem je hotel žaliti, zato jej smehljaje rečem: potrpite, mati, ter prinesite nam najprej malo vina in kaj za prigrizniti, potem jo bomo še le zagodli. Kmalu je bilo vino na mizi; al' kdor ga je pokusil, so mu solze stopile v oči, tako kislo je bilo. Ker te kislice nikakor nismo mogli pognati po svojih zaprašenih grlih, vprašamo: nimate li nobene boljše pijače memo tega cvička? Mošta iz sadja, če ga hočete; vina pa boljšega nimamo, — je bil odgovor njen. No, dajte nam mošta. V kratkem je bil mošt pred nami, ki bil je nam ljubši in mnogo bolj všeč memo kislega čička. Ko s to domačo hruševno pijačo svoja grla peremo, napravi nam gospodinja novo, nepričakovano burko. Pripelje namreč seboj v izbo dve lahkonožni srni, ki so ji na vrtu imeli. Lepi živalici bili ste krotki kot dva jagnjčiča; samo srnjak je bil malo muhast ter se je zakadil v vsako žensko, ki se mu je prikazala, kar je mnogo smeha prouzročilo.

Po tej zabavi vzdignemo svoje z moštom in klobasami okrepčane ude in se napotimo proti Suhadolniku, kamor smo ravno z nočjo dospeli.

Stopivši v hišo pozdravimo domače, sedeče okoli javorjeve mize pri večerji, z navadnimi besedami krščanskimi: „hvaljen bodi Jezus Kristus“. „Na večne čase, amen“ — vsi enoglasno odgovoré; stari oča pa spoznavši vodnika našega še nadaljava: no, Matevž, kakošno gospodo si pa danes pripeljal? Tri gospode, ki jih mika stopiti na Grintovec; nas boste pač nocoj prenočili? Zakaj ne — beseduje stari oča — vsaj imamo prostora zadosti; bodo gospodje vendar vedeli, kako se na kmetih spi. Po dokončani večerji seže hišni oča po moliku (paternoštru), družina poklekne okoli mize, mi po klopéh in molimo združeni sv. rožnivenec, konečno še nekaj očenašev in češčenasmarij na čast raznim svetnikom in litanije Matere Božje. De te! si mislim, to je hiša, to je družina še stare krščanske korenine. Kako mirni, kako veseli in srečni bili bi časi, ako bi se po vseh hišah tako godilo. Po opravljeni molitvi gredó ženske po svojem poslu, moški pa se vsedejo okoli leve pri durih, si natlačijo pipe s tobakom ter ga zapalijo, mi pa cigare in zdaj pričnemo nov pogovor. Stari oča videti nas poklekati, slišati nas moliti, začuden vpraša, kdo in od kod da smo. Ko se mu razodenemo, prikimater pravi: se mi je precej dozdevalo, da niste navadna gospoda, ki za molitev malo mara. — Prav imate, oča, mu pritrdimo; a pustimo nocoj to reč in povejte nam raji kaj od vaših lepih planin. Zdaj pripoveduje stari mož, kako je svoje mlade dni pastiroval, kako je včasih zasledoval divje koze in sè svojo risanco marsikatero podrl. Pri teh pripovedkah nam je le prenatlo potekel večer in približal se čas zaželenega počitka. Nama duhovnikoma so hoteli ti dobri ljudje postlati v hiši, toda nisva sprejela te ponudbe, marveč sva želela iti počivat na mrvo. Pred podom, na katerem nam je bilo ležišče napravljeno, zapojemo še prvo kitico Tomanove pesmi „Noč na nebu zvezdice prižiga“ in pa dve kitici Slomškove pesmi „Labko noč“, potem pa se vležemo na prijetno dišečo mrvo, na kateri smo kake štiri ure prav sladko počivali. Zjutraj ob poli treh so nas domači, kakor smo jih prosili, poklicali, in ob treh nastopili smo pot na Grintovec. V pol drugi uri smo dospeli do planinske kočice in okoli devete ure smo bili že na temenu Grintovca, ki meri 2526 metrov nadmorske višočine.

(Kon. prih.)

Književne stvari.

Poročilo

iz 39. odborove skupščine Matice slovenske

v Ljubljani 21. svečana 1877.

Zbrali so se v to sejo, katere namen so bile volitve Matičnih upravnikov in pa prevdarek sklepov zadnjega občnega zbora, gospodje: dr. Jan. Bleiweis, Jeran, Klun, Marn, Močnik, Parapat, dr. Poklukar, Praprotnik, dr. Strbenec, Souvan, Stegnar, Tomšič, Vilhar in dr. Zupanec.

Dr. J. Bleiweis kot bivši predsednik pozdravlja došle gospode, dosedanje odbornike in pa novoizvoljenega gosp. Kluna ter naznanja, da po dopisih, ki jih je odbor prejel, stopijo iz odbora gospodje: prof. Pleteršnik, prof. Wiesthaler, M. Herman in Jos. Gorup. Prvi nalog odborov je zdaj — nadaljuje dr. Bleiweis — da si odbor voli novega predsednika, podpredsednika dva, blagajnika, tajnika, knjižničarja in vse druge upravnike po pravilih Matičnih, za svojo stran pa prosi, naj bi ga gospodje odvezali predsedstva in za prihodnje leto drugzega namesti njega volili iz razlogov, ki jih našteva.

Odbor pa ni hotel sprejeti odpusta in bil je dr. J. Bleiweis zopet za predsednika izbran „per acclamationem“ — isto tako gospoda P. Kozler in dr. Strbenec za podpredsednika, gosp. Ivan Vilhar za blagajnika, gosp. dr. Zupanec za preglednika društvenih računov, za ključarja gospoda Fr. Souvan in K. Klun.

Pred volitvijo tajnika bere predsednik §. 37. pravičnega reda in začne se potem obširna razprava o tem: ali naj zopet kdo izmed odbornikov prevzame tajništvo ali naj se razpiše služba tajnikova. — Odbornik Parapat nasvetuje, naj se za poskušnjo razpiše za 3 leta. Odborniki dr. Poklukar, Marn, dr. Strbenec in Stegnar ugovarjajo temu predlogu, povdarjaje to, da tajništvo je zdaj v najboljem redu in da tem manj bi zdaj kazalo Matici novih stroškov nakladati, ker se ima blagajnici še precejšnji znesek povrniti; kazalo se je na Matico Hrvaško, ki tudi nima stalnega tajnika itd. Na vprašanje predsednikovo: ali ne bi gosp. Praprotnika bila volja še dalje obdržati tajništvo, odgovori, da preobložen z mnogostranskimi opravili, se sklada z gosp. Parapatovim predlogom za razpis tajnikovega posla. Ker pa je glasovanje potem kazalo, da, razen navedenih 2 glasov, so vsi bili odločno za to, da bi odbornik Praprotnik še obdržal tajništvo, se je uklonil tej želji s polnim zaupanjem, da ga bode odbor prijazno podpiral v njegovem opravilstvu.

O volitvi knjižničarja je bil soglasno sprejet predlog, da se prof. Vavrč-u zahvala izreče za njegov dosednji trud in se mu prošnja razodene, naj bi še vprihodnje Matici ostal knjižničar.

Ostale so zdaj še volitve odsekov. Pred temi pa predsednik bere dopis od 20. dne t. m., ki so ga v občnem zboru izvoljeni pregledniki Matičnih računov gospodje: Žagar, Celestina in Hafner poslali odboru, ki se na to glasi, da so vse našli v popolnem redu, da pa opozorujejo odbor iznova, da se prejšnja leta preveč potrošena svota glavnici morasčasoma povrniti, dotični denar pa naj se posebej naloži. — Predsednik naglašja, da za popolni red društvenih računov gré zahvala v prvi vrsti gosp. blagajniku Vilharju, ki je na-se vzel težavni posel društvenega denarstva. Odbor soglasno pritrdi besedam predsednikovim, ki naposled še opomni, da je s poročilom gosp. preglednikov tudi rešeno ono očitjanje o tiskovnih stroških, ki se je od ene strani slišalo v poslednjem občnem zboru. —

bolj rabijo pri kmetijskem gospodarstvu (prizma, cilindar, stožec).

Spisje.

V 1. tečaji: Opravilni spisi, ki se največkrat rabijo v življenji: plačilni, sprejemni listi, pobotnice, spričala in dolžna pisma, oziraje se vedno na potrebe kmetovalca.

V 2. tečaji: Pisma, vloge na srenjske predstojnike in deželne oblasti.

Zakonoznanstvo.

V 1. tečaji: Znanje državnih osnovnih zakonov in Kranjske občinske postave.

V 2. tečaji: Postave, ki se tičejo kmetijstva, na pr.: Postava o varstvu tičev, dné 17. junija 1870. (dež. zak. št. 20); postava 17. junija 1870., ki se tiče varstva obdelane zemlje zoper pokončanje po gosenicah, broščih in drugih škodljivih žuželkah (dež. zak. št. 21); postava o varstvu gozda, dne 3. decembra 1852. (dež. zak. št. 250); postava 20. decembra 1874. o priznanjanju divjaščini (dež. zak. št. 6, l. 1875.).

Iz tega je razvidno, da — če se fantje skoro preobilnih tu naštetih naukov tudi ne naučijo v ljudski nadaljevalni šoli — vsaj marsikatero koristno vednost iz dovršene domače šole seboj nesó za umno gospodarstvo, katero je našim kmetom živo potrebno.

Nobene snetjave pšenice več!

Pod tem napisom je dobila družba kmetijska naznanilo nekega pripomočka, ki odvraca snét (Brand) v pšenici, in katerega je, kakor to naznanilo pravi, iznajdel neki Francoz Numa Dupuy.

Ta pripomoček se priporoča kmetovalcem tako-le:

Snet v pšenici izvira iz neke sila drobne gobice, katera se semena drži, z njim v zemlji klije, se potem v notranjstvu pšeničnega stebela razvije, in stopi noter do klasja, kjer plodnico prihodnjega pšeničnega zrnja v cvetji uniči, in tukaj snet v osine zaseje.

Snet obstaja tedaj iz brezštevilnih semenikov snetivih gobic. Če se ti semenjaki pri mlačvi razpočijo, se v velikem številu po pšeničnem zrnju razdelijo, in to naredí, da potem tudi nova pšenica in še bolj snetjava postane.

Hvali se sicer mnogo pripomočkov zoper to nadlogo; al nobeno — kakor Numa Dupuy trdi — ni tako gotovo kakor to, katero obstoji iz neke zmesi žveplokislih soli, katere gobji zarodek naravnost pokončajo tako, da ne more več kaliti, s tem pa se vzrok snetjavosti odstrani.

Tudi ima ta kemični pripomoček, ker je kislega okusa, to lastnost, da ves drug škodljivi mrčes odžene od pšeničnega semena. Zdravju pa Dupuy-ev pripomoček ni nikakor škodljiv, kar se ne more od vseh drugih sredstev zoper pšenični snet trditi. Vrh tega se Dupuy-evo sredstvo prav lahko rabi in z njim napravljena pšenica se more že po preteku 24 ur sejati.

Na južnem Francoskem — pravi — rabijo to sredstvo že od leta 1820. še dandanes povsod.

Cena mu je tako nizka, da se ga vsak kmetovalec lahko posluži; za celi oral njive veljá 50 kr.; za 1 vagán (2 mernika) pšenice pa 20 kr. Nadrobni poduk, kako se to sredstvo rabi, dasta Koss in Dupuy na Dunaji (VI. Windmühlgasse Nr. 35), pri katerih se to sredstvo dobiva; pripravljena sta tudi, da se jim še le po tem plača, ko je bila zdrava pšenična žetev dokončana.

Je li to res tako gotovo sredstvo zoper snet v pšenici, kakor se hvali, ne vemo po lastnih skušnjah; to pa vemo, da so znane nekatere žveplokisla soli, ki niso po vse potrjene zoper to žitno nadlogo.

Ker pa Dupuy-evo sredstvo ni drago, je poskušnje vredno.

Žaba in krota, prijateljci kmetijstva.

Žaba spada v vrsto kmetijstvu najkoristnejših živali. Ona pokončava, kakor malo katera žival, mnogo-vrstne kmetijstvu škodljive mrčese: muhe, molje, mušice, metulje itd.; v poskoku vjame tudi take mrčese, kateri drugim živalim uidejo, in tako žaba tudi vničuje zalego škodljivih gosenic. Kdor tedaj tako prijateljico kmetijstva preganja, sam sebi škodo dela. Če se na polji prikažejo žabe, je res že žito ali kak drug sadež škodo trpel; al žaba ni te škode naredila, ampak prilezla je na polje še le potem, ko so polži, poljske bolhe, gosenice in črvi sadeže uničili, kajti prav po tem mrčesu streže žaba.

Krote pa — slišimo nekatere kmete ugovarjati — krote so škodljivke pa še strupene. To tudi ni res, kajti še bolj koristna polju in vrtom je krota kakor pa žaba, in strupena nikakor ni, kar so natoroznanci že davno dokazali. Ona izpušča le neki oster sok iz sebe, kedar jo kdo draži in muči; ta sok pa ni strupen in življenju človeškemu nevaren, ampak kožo le nekoliko zdraži na takih krajih, ki so posebno občutljivi. Krota je prav izurjena in nevtrudljiva lovka mnogovrstnega mrčesa; v kletih pokončuje stonoge (prasice) in grile, na vrtilih gliste, gosenice in črve vsake baže, in ker je silno požrešna, zato pokonča sila veliko mrčesa.

Kdor ne verjame, da je krota res koristna žival, naj gre na Francosko v Pariz, Lyon in Bruselj na sejm, pa bo videl, kako ondi vrtnarji, posebno taki, ki z zelenjavo kupčujejo, krote kupujejo in to še po prav visoki ceni, da jih potem na svoje vrte spustijo, kjer jim trebijo imenovane mrčese.

Ozir po domovini.

Spomini na planine.

II.

Hoja na Grintovec.

(Konec.)

Na planini Grintovec je vse veliko in orjaško, vredno Njega, ki je vse to vstvaril. Njej veljajo besede, katere je popeval naš Vodnik sedeč na Vršacu:

Sklad nad sklodom se zdviguje

Golih vrhov kamen zid,

Večni mojster ukazuje:

Prid', zidar, se les učit!

Kako krasen, kako veličasten razgled ima človek s te nebotične planine, lepo popeva Valjavec, rekoč:

Vidim pred seboj Gorensko,

Tamkaj Notranjsko poznam,

V vinorodno stran Dolensko

Zdaj oči tje vprte 'mam.

In res! Če pogledaš tje na višave, kjer Triglav kupí v nebó, vidiš celo vrsto golih snežnikov: sivega Mangarta, Mojstrovka, Zebnika, Prisanka, Razorko, Martuljka, Rujevino, Črno prst, katerih vsak ima čez 2200 metrov nadmorske višočine. Se obrneš proti severu, imaš pred seboj gorato deželo Koroško, kjer vidiš v Ziljski dolini Velikega Zvona stegovati se v

zračne višine in za njim zapaziš celó Tirolske planine. Se zasučesh proti izhodu, gledaš tako rekoč orati Štajarca. Proti jugu hrib za hribom se dviguje, gora gleda čez goró, in dolina za dolino, za planjavo pa vidiš plan.

Ko so se naše oči na tem velikanskem prizoru nekoliko napasle, vzame gosp. France šopek v roko ter naslika na kamnito ploščo slovenski grb, pod katerega potem zaporedoma zapišemo svoja imena in dan nazočnosti naše; Matevž pa znaša med tem ostanke razrušene lesene piramide, postavljene nekadaj od zemljemercev, in zaneti ogenj. Jaz pobrskam še malo med kamenjem iskaje živalic in res najdem žužka „Byrrhus scabripennis“ z imenom, ki ga za spomin na to planino ročno smuknem v steklenico.

Ker na slemenu ni bilo kaj prida dobiti, se ločim od tovarišev, ki so okoli ognja se vlegli, prosivši jih, naj kmalu pridejo za menoj, ki sem odhajal v nižino nabirat. Nisem pa dolgo nabiral, kar se prikažejo meglice, katere se naglo gostijo in v kratkem času zagrnejo skoraj vso planino, žugajoče z dežjem. Videti to, kličem tovariše, naj urno gredó za menoj, ker nam nevarnost preti; ko pa od njih nobenega odglasa ne dobim, se spustim samši proti koči, kar najhitreje so noge me nositi mogle. A nisem dospel še do nje, ko se med strašnim bliskom in gromom vlije tako obilna ploha, da sem bil v kratkem do polti premočen. Stopivši v kočó zanetim ogenj in sušivši svojo obleko pričakujem tovarišev. Ura je kazala na času že štiri; a unih le ni še bilo. Jame me skrbeti, da ne bi se jim bila kaka nesreča pripetila, zato stopim pred kočó in na vse grlo vpijem in kličem. Zdaj se mi oglasé visoko gori na Grintovcu, kjer so se med viharo ploho pod neko skalo stisnili pričakovaje konec nevihte. Debelo uro sem še čakal, predno so priskakali — se vé da tudi vsi premočeni — z višine do kočó.

Po kratkem oddihljeji se vzdignemo ter jo brišemo navzdol proti Suhadolniku, kjer so nas žejne s kislim mlekom pogostili. O večernem mraku se poslovimo od teh dobrih gostoljubnih ljudi in jo mahamo v Leskovec do znane krčme. Tukaj postrežemo svojim praznim želodcem s kruhom in Kranjskimi klobasami. Po tej skromni večerijci se odpravimo ter v deževni noči krevsamo vsi premočeni po blatnasti cesti skozi Kokriško dolino proti Predvoru, kamur smo okoli polnoči vsi vtrudeni privlekli se in k počitku vlegli.

Ker sem Grintovca, tega velikana Kamniških planin, že štirikrat, dolino Kokriško pa že sam ne vem koliko potov obiskal, se mi dozdeva vredno, še o prirodnoslovnih stvaréh nekaj besedi spregovoriti.

Gledé rastlinstva je Kokriška dolina z bližnjimi hribi in planinami res botaniški vrt. Ne rečem preveč, ako trdim, da na pečinah teh planin, po rebrih in melinah teh gorá in po travnikih te doline je toliko raznovrstnih rastlin, da jih rastlinoljub čez polovico od teh, ki v naši mili domovini rastejo, samo tū prav lahko nabere.

Na Grintovcu najdeš memo drugih cvetlic, ki tudi drugod rastejo: *Aronicum scorpioides*, *Anemone alpina*, *Arenaria multicaulis*, *Androsace Chamaejasme*, *Centaurea phrygia*, *Campanula pusilla* & *pulla*, *Cochlearia saxatilis*, *Cineraria alpestris*, *Eritrichum nanum*, *Gentiana nana*, *pumila*, *imbricata*, *Hladnikii*, *purpurea*, katera se edino le na tej planini nahaja; potem *Mulgedium alpinum*, *Oxytropis montana*, *Phaca alpina*, *Petrocalis pyrenaica*, kaj brhka cvetlica, *Potentilla nitida*, *minima*, *Rosa pyrenaica*, *Saxifraga Burseriana*, *squarosa*, *caesia*, *Sedum dasphyllum*, *Senecio abrotanifolius*, *Sen. Doronicum*, *Soldanella pusilla*, *Thalictrum foetidum* in še druge. Se oziraš v dolino gredoč po cesti, po cvet-

licah vidiš, kako si tu planinska in poljska Flora roke podajate. Pod klancem Ljubeljce najdeš kakih 10 korakov od ceste: *Rhododendron hirsutum*; skalnate pečine ob cesti vidiš spomladi vse rumene od *Primula auricula*, brežine senošet pa vse pisane od raznih planinskih cvetlic. Debelo knjigo bi napisal, ako bi našteval vseh rastlin z vidnimi cveti, rastočih na tem botaniškem vrtu.

Nič manj bogat je ta kraj na tajnocvetkah, katerih pa nočem naštevati, da ne kradem prostora „Novicam“ in njenih bralcev preveč ne dolgočasim s samimi imeni. Le dveh reči naj še omenim. Prva je, da sem zasledel na Grintovcu mah, ki je po sporočilu gosp. Juratzke, veččega bryologa, čisto nov; a predno ga popisati in imenovati more, ga moram, ako je to mogoče, s plodom dobiti. Zato bo treba še se plaziti na Grintovec. Druga je pa ta, da sem leta 1870. v Kokriški dolini steknil mah „*Myurella Careyana*“ imenovan, ki je bil prej maharjem ali bryologom le iz severne Amerike znan. Dobil sem ga pozneje še v Bistriškem grabnu nad Predorom, kjer obilnejše raste. Tedaj, kakor smemo našo Kranjsko deželo v oziru prirodnoslovnih stvari „svetli biser“ imenovati, enako smemo ponosni biti, da je ona dozdej edina domovina v Evropi tega nježnega mahú.

Š. Robič.

Književne stvari.

Poziv slovenskim pisateljem.

Zanašaje se na podporo cenjenih naših pisateljev sem vkljub mnogostranskim drugim opraviлом prevzel vredništvo Matičnega „Letopisa“. Zato se v tem pozivu obračam do prijateljev nadepolnega tega narodnega zavoda z vljudno prošnjo, naj me blagovoljno podpró v tem podvzetji, ki ga nikakor ne smatram za veliko težnjo, ako mi doide zaželena pomoč.

„Vsaj bi rad pisal, da bi le vedel kaj?“ — utegne mi ta ali uni naših rodoljubov na to odgovoriti.

Pravila „Matiče slovenske“ v §. 1 razodevajo namen njen, ki je: „slovenskemu narodu pripomoči do prave omike s tem, da primerne mu knjige na svitlo daje.“ — S temi besedami je zaznamovano, kaj pristaja spisom, Matici namenjenim.

Matica po teh besedah nima biti visokoznanstvena akademija, a tudi ne abecednica za priprosto ljudstvo. V nekaki sredi med tema dvema mejama naj se gibljejo spisi, in primerni bodo potem slovenskemu narodu. V tej meji niso izključene znanstvene razprave, pa tudi ne zabavni članki, da so le, kakor so Štajarski rodoljubi že leta 1863. v svojem „načrtu“ namen Matičin opisali, kakor koli koristni.

Cilj in konec vseh Matičinih knjig pa naj je po §. 1. prava omika naroda našega, to je, ona omika, ki je leta 1863. veljala za omiko in še zdaj veljá pri veliki večini ljudstev, a ne tista omika, ki dandanes z brezverstvom, lažiliberalizmom in „volswirtschaftlichen aufschwung-om“ svoje orgije obhaja — na strah treznemu svetu. — Ker mi je bila čast, da sem na podlagi načrta Štajarskih rodoljubov z ranjcim dr. Tomanom in dr. Costo izdelaval pravila Matici, ki so potrjena bila 4. svečana 1864., tedaj mi je tudi po polnem znan duh besedi, ki jih izrazuje §. 1. —

To se mi je potrebno zdelo omeniti zato, da zaznamovam stališče „letopisa“ in da jasno postane vsem, ki nameravajo za-nj v znanstvenem ali zabavnem razdelku spisati kak članek.

Da posamezni članki v „letopisu“ ne smejo preobširni biti, to razvidijo gospodje pisatelji sami iz